"ALEXANDRU PAPIU-ILARIAN" HIGH SCHOOL IN TÎRGU-MUREŞ, A PLACE FOR THE FORMATION OF GREAT PERSONALITIES

Virgil Bui Simion
PhD. Student, "Petru Maior"University of Tîrgu Mureş

Abstract: The present article refers to the importance that the "Alexandru Papiu Ilarian" high school in Tîrgu Mureş had in the preparation of the economic, political and cultural elite of Mureş County and the country. Established in 1919, high school has undergone various stages of development and is rightly called the Admiral ship of the Mures high school education. In Papiu high school, future philologists, lawyers, mathematicians, physicians, teachers, engineers, athletes and politicians were trained. All these graduates have brought the spirit of the Papiu with them in the country and abroad.

Keywords: high school, personalities, graduate, training, education

Pe acropola municipiului Tîrgu-Mureș se înalță o clădire impunătoare cu o arhitectură deosebită, Colegiul Național ,,Alexandru Papiu-Ilarian**"**, unitate de elită a învățământului preuniversitar mureșean și românesc. Clădirea este situată între străzile Bernardy Gyorgy, Alexandru Papiu-Ilarian, Crizantemelor și Cimitirului.[1.]

După Marea Unire de la 1 Decembrie 1918 statul român a luat în primire de la autoritățile maghiare toate școlile de stat precum și cele comunale, introducîndu-se limba română ca limbă de predare la toate clasele, iar istoria și geografia Ungariei au fost înlocuite cu istoria românilor și geografia ,,teritoriilor locuite de români".[2] În același timp s-au înființat și licee românești în localitățile cele mai importante. Unul din liceele nou înființate de Resortul Instrucțiunii Publice din cadrul Consiliului Dirigent a fost și liceul de băieți din Tîrgu-Mureș care a fost pus sub tutela marelui bărbat Alexandru Papiu Ilarian, fiu al acestui județ și care și-a început studiile precum și viața publică în acest oraș.[3]

Deschiderea liceului de stat ,,Alexandru Papiu Ilarian" din Tîrgu-Mureș a fost unul din cele mai însemnate evenimente din viața culturală a românilor din județul Mureș. Un public numeros de cărturari și țărani a venit din toate părțile județului să participe la praznicul inaugurării solemne a noului focar de cultură românească.[4]

Inaugurarea liceului s-a făcut la 5 octombrie 1919. Cu acest prilej directorul școlii dr. Petru Hetcou în discursul festiv a arătat ținta ce o urmărește liceul, scoțînd în relief marile însușiri ale lui Alexandru Papiu Ilarian, bărbatul ilustru, caracterul dîrz, care va fi modelul școlii, ale cărui însușiri este chemat corpul profesoral de la acest liceu să reverse în sufletele curate ale școlarilor dornici de învățătură.[5]

Primul corp profesoral era compus din 12 cadre didactice care pregăteau un număr de 238 de elevi.[6] Liceul Alexandru Papiu Ilarian din Tîrgu-Mureș a cunoscut o dezvoltare puternică în perioada interbelică, numărul elevilor a crescut (589 în anul școlar 1943/1935), iar corpul profesoral s-a întărit numeric și calitativ.[7] La 1 Decembrie 1930 în fața liceului a fost dezvelit bustul patronului spiritual Alexandru Papiu Ilarian, opera sculptorului Ioan Faur Schmidt, acesta fiind cel mai semnificativ eveniment cultural și patriotic tîrgumureșean al anului 1930.[8]

Perioada interbelică a fost ilustrată de mari nume ale învățământului mureșean și românesc: Nicolae Sulică, Ioan Bojoru, Dumitru Mărtinaș, Ioan Bozdog, Grigore Ciortea, etc.

Între 1940 și 1944, din cauzaconsecințelor nefaste ale Dictatului de la Viena(30 august 1940), liceul și-a întrerupt activitatea, iar arhiva și biblioteca au fost mutate la Aiud.[9]

BDD-A27983 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:58:41 UTC)

În 5 decembrie 1944, cursurile au fost reluate, iar pînă în 1948 a funcționat ca liceu de băieți, ulteriordevenind liceu mixt.[10] După 1948 liceul ,,Alexandru Papiu Ilarian" a fost cuprins în politica de comunizare a învățămîntului făcută după model sovietic: înlăturarea limbii latine, a logicii, sociologiei și religiei, desființarea secției umaniste, etc. Treptat însă liceul nostru și-a revenit din aceste zguduiri politice și a înregistrat o curbă de evoluție ascendentă atît în ceea ce privește calitatea corpului profesoral cît și gradul de pregătire al elevilor.[11]
Liceul ,,Alexandru Papiu Ilarian"a trecutprin diverse schimbări: înființarea de clase gimnazial, înființarea învățămîntului seral și fără frecvență, schimbarea profilului liceului ș.a.
Rămîne meritul elevilor și al corpului profesoral faptul că, într-o perioadă postbelică de mari frămîntări politice și ideologice, s-a reușit menținerea ridicată a standardului pregătirii instructiv-educative.[12] La 22 decembrie 1957 în fața școlii a fost redezvelit bustul lui Alexandru Papiu Ilarian.[13]
În întreaga sa existență, liceul a dat peste 14.000 de absolvenți la cursurile de zi, 3346 la cursurile serale și peste 1000 la cursurile fără frecvență.[14]
Liceul ,,Alexandru Papiu Ilarian" din Tîrgu Mureș a reprezentat încă de la începuturile sale nu numai un loc de instruire, de acumulare de cunoștințe ci și un factor de educație, de formare a elevilor în spiritul valorilor perene ale acestei națiuni: hărnicie, modestie, omenie și toleranță. Perioada postbelică a avut și ea mari dascăli ca Alexandru Nedelcu, Petru Simon, Ioan Lupșa, Corina Târnăveanu, Doina Bancu, Rodica Cismaș ș.a.[15]
În iunie 1999liceul ,,Alexandru Papiu Ilarian" din Tîrgu Mureșa fost ridicat la rangul de Colegiu Național, lucru ce constituie o recunoaștere a prestigiuluiacestei școli pe drept cuvînt numită ,,nava amiral" a învățămîntului mediu mureșean.[16]

De la înființare în fruntea liceului au stat următorii directori: dr. Petru Hetcou, Iustin Harșia, Simion Gocan, Ioan Cheri, Arthur Dupont, George Janet, Octavian Gheorghiu, Eugen Todoran, Ștefan Duțulescu, Grigore Ciortea, Dumitru Mărtinaș, Iosif Pop, Aurel Pop, Teodor Jofmir, Coralia Voiculescu, Solomon Frățilă, Simion Văsieș, Ioan Titea, Radu Băbeanu, Nicolae Ciurcă, Ion Gâju, Florina Seuchea, Simion Bui și Cristina Someșan.[17]
Generații de-a rîndul de elevi au trudit pe băncile acestei instituțiide învățămînt reușind să acumuleze bogate cunoștințe de specialitate precum și o cultură generală vastă. Ei au dus mai departe peste tot în țară sau străinătate spiritul Papiului. Aici la Papiu s-au instruit viitori filologi, matematicieni, medici, istorici, ingineri, fizicieni, chimiști, juriști, sportivi sau oameni politici. Dar să vedem cîteva dintre personalitățile Papiului. În literatură îi amintim pe Ioan Horea, Ioan Vlad, Lazăr Lădariu și Iulian Boldea.

Ioan Horea, absolvent al liceului din promoția 1948, a ajuns unul dintre marii poeți contemporani, redactor șef adjunct la ,,România literară" și secretar al Uniunii Scriitorilor din România.[18] În 29 mai 2009 elevii colegiului au avut o întîlnire cu marele poet care le-a spus: ,,Cei care aveți pornire spre literatură, să pricepeți că doar în limba ta poți înțelege, poți vibra, în rest te informezi.Trebuie să cunoști tăinuirea cuvintelor cu care te logodești pe viață".[19]
Ioan Vlad, absolvent al liceului din anul 1948, profesor la Facultatea de filologie din cadrul Universității ,,Babeș Bolyai" din Cluj Napoca și rector al acestei universități între anii 1976 - 1984. Dintre volumele sale amintim: ,,Între analiză și sinteză" -1970, ,,Lectura romanului" - 1983, ,,Pavel Dan. Zborul frînt al unui destin" -1986, și ,,Orizonturile lecturii" - 2007.[20]
Lazăr Lădariu, absolvent al liceului din anul 1957, iar apoi absolvent al filologiei clujene din 1963.[21] Între 1963 și 1969 a fost asistent universitar la Institutul Pedagogic de 3 ani din Tîrgu Mureș, iar ulterior a lucrat neîntrerupt pînă astăzi la cotidianul mureșean ,,Cuvîntul liber".[22] A fost de două ori deputat în Parlamentul României, fiind membru al ,,Comisiei pentru cultură, arte și mijloace de informare în masă".[23] A luat de două ori Premiul Asociației Scriitorilor din Tîrgu-Mureș pentru volumele ,,Cîmpuri cosite de ceață "(1985) și ,,Planete pentru iscoadele albe" (1995).[24] Lazăr Lădariu are aproximativ 20.000 de articole, cîteva

BDD-A27983 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:58:41 UTC)

zeci de cărți, în 5 ani a fost declarat în județul Mureș ,,Cel mai apreciat gazetar" și este posesor al distincției ,,Fibula de la Suseni".[25]

Iulian Boldea, absolvent al liceului din anul 1981, actualmente prorector al Universității ,,Petru Maior" din Tîrgu - Mureșși director al Școlii de studii doctorale. Din anul 1996 este membru al Uniunii Scriitorilor din România, din anul 1997 este redactor al revistei ,,Vatra", iar din anul 1998 este redactor al revistei ,,Tîrnava".[26] Iulian Boldea este unul dintre cei mai importanți critici literari din țară, iar printre volumele sale amintim: ,,Fața și reversul textului (I.L.Caragiale și Mateiu Caragiale)"- 1998 și ,,Timp și temporalitate în opera lui Eminescu"- 2000.[27]

În matematică îi amintim pe Horea Călin Pop și Emanuel Stoica.

Horea Călin Pop, absolvent al liceului din anul 1969. A terminat Facultatea de matematică din București și a lucrat în cercetare. În 1991 a fost viziting profesor la Universitatea din Heidelberg (Germania), iar apoi a lucrat patru ani la Universitatea California de Sud din Los Angeles (SUA). La ora actuală este profesor la Colegiul din San Antonio Walnut din California (SUA). Este autor a numeroase articole științifice de matematică și informatică în reviste internaționale.[28]

Emanuel Stoica, absolvent al Papiului în anul 2000 ca șef de promoție. Și-a luat doctoratul în matematică la prestigioasa universitate ,,M.I.T – Boston (SUA). A urmat apoi studii postdoctorale la Universitatea din Geneva (Elveția. În prezent predă matematici superioare la universitatea din Paris (Franța).[29]

În medicină îi amintim pe Marius Sabău și pe Șerban Bancu.

Marius Sabău este absolvent al liceului din 1954. Între anii 1992 și 2000 a fost decan al Facultății de Medicină din cadrul UMF din Tîrgu Mureș, iar între anii 2000 și 2004 rector al UMF Tîrgu-Mureș. A publicat numeroase studii și cărți de specialitate.[30]

Șerban Bancu, absolvent al liceului din anul 1972. În prezent deține funcția de medic șef al clinicii de Chirugie II din cadrul Spialului Clinic Județean de Urgență din Tîrgu-Mureș. Este doctor în chirurgie din anul 1984.[31]

În domeniul sportiv îl amintim pe **Ladislau Boloni.** Acesta este absolvent al liceului din anul 1972, fiind coleg de generație cu medicul Șerban Bancu.[32] Între anii 1971 și 1984 a fost om de bază al echipei A.S.A. Tîrgu Mureș, apoi s-a transferat la echipa Steaua București, unde a jucat pînă în anul 1988, cîștigînd cu această echipă ,,Cupa Campionilor Europeni" în data de 7 mai 1986.[33] Boloni are 108 prezențe în echipa națională a României.[34] În 28 aprilie 2005, în sala festivă de la Papiu arhiplină, Boloni s-a întîlnit cu elevii liceului cărora le-a spus să ia școala în serios, să nu facă absențe și să se ferească de droguri.[35]

În domeniul științelor juridice îi amintim pe Lucian Chiriac, Raul Felix Hodoș și Aurelian-Olimpiu Sabău-Pop.

Lucian Chiriac, absolvent al liceului din anul 1971. A lucrat mult timp în magistratură, apoi avocat în baroul Mureș, asistent, lector, conferențiar și apoi profesor universitar la Faculatea de Științe Economice, Juridice și Administrative din cadrul ,,Universității Petru Maior" din Tîrgu Mureș.[36] Dintre cărțile publicate de domnul Lucian Chiriac amintim ,,Actele administrative normative: noțiuni și practică judiciară" – 2000 și ,,Controlul autorităților administrației publice" – 2001.[37]

Raul Felix Hodoș, absolvent al liceului din anul 1993.[38] În prezent este lector universitar doctor la Facultatea de Științe Economice, Juridice și Administrative din cadrul ,,Universității Petru Maior" din Tîrgu Mureș. A publicat printre altele volumele: ,,Elemente de drept civil"- 2008 și ,,Drept comercial. Note de curs" – 2013.[39]

Aurelian-Olimpiu Sabău-Pop, absolvent al liceului din anul 1999.[40] În prezent este conferențiar universitar doctor la Facultatea de Științe Economice, Juridice și Administrative din cadrul ,,Universității Petru Maior" din Tîrgu Mureș. Este absolvent al Colegiului Național

BDD-A27983 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:58:41 UTC)

de Apărare din cadrul Universității Naționale de Apărare ,,Carol I" din București și autor al lucrării ,,Corupția și mijloacele juridice de combatere a fenomenului".[41]

În domeniul ingineriei și al tehnicii enumerăm doar cîțiva dintre profesorii de la Universitatea Petru Maior din Tîrgu-Mureș: Romeo Dorin Bica, Petruța Blaga, Liviu Moldovan, Dorin Sarchiz, Teodor Socaciu și Mircera Aurel Tero.[42]

În show-bizul actual din București îi amintim pe absolvenții Papiului: Doru Isăroiu – solist vocal al trupei ,,Red Parlament", Sânzâiana Negru – prezentatoare MTV, Nadina Câmpean – prezentatoare Antena 1, Roxana Nemeș – solistă de muzică ușoară, Moldovan Alexandra Ada – cîntăreață de muzică ușoară, autoarea hitului ,,Nu plînge Ana".

Punînd capăt considerațiilor noastre putem afirma că în cei 99 de ani de existență ai săi, Colegiul Național ,,Alexandru Papiu Ilarian" din Tîrgu-Mureș a dat țării și lumii întregi oameni bine pregătiți teoretic și integri din punct de vedere al moralei și educației. În întreaga sa dezvoltare și afirmare Colegiul Papiu a fost un adevărat locaș de formare a marilor personalități.

BIBLIOGRAPHY

1. Simion Virgil Bui, Dorin Borda, Ilarie Gh. Opriș, ,,Dascălii Papiului", Editura Nico, Tîrgu-Mureș, 2011, p. 23
2. Gheorghe Smărăndache, ,,Activitatea Consiliului Dirigent Român al Transilvaniei în domeniul învățămîntului secundar", în ,,Studii și articole de istorie", LXIV (serie nouă), București, 1999, p.119
3. Iulian Boldea, Vasile Dragoș, Iulius Moldovan, Mihai Monoranu, ,,Liceul Alexandru Papiu Ilarian la 75 de ani", Tîrgu-Mureș, 1994, p. 13
4. Ibidem
5. Ibidem
6. Simion Virgil Bui, ,,Scurt istoric al liceului Alexandru Papiu Ilarian Tîrgu-Mureș",în albumul jubiliar ,,Papiu 80", Editura Brăduț, Tîrgu-Mureș, 1999, p. 6
7. Ibidem
8. Prof. Alexandru Ciubâcă, ,,Destinul unui monument: Bustul revoluționarului și cărturarului Alexandru Papiu Ilarian din Tîrgu Mureș", în Placheta omagială dedicată împlinirii a 90 de ani de la înființarea Colegiului Național Alexandru Papiu Ilarian din Tîrgu-Mureș, Tîrgu-Mureș, noiembrie 2009, p. 23
9. Simion Virgil Bui, ,,Cu rădăcinile în istorie" în Anuarul Colegiului Național ,,Alexandru Papiu Ilarian2007/2008", Tîrgu-Mureș, p. 6
10. Ibidem
11. Ibidem
12. Ibidem
13. Prof. Alexandru Ciubâcă, op. cit., p. 30
14. Simion Virgil Bui, ,,Cu rădăcinile...", p. 6
15. Idem, p. 7
16. Ibidem
17. Ibidem
18. Iulian Boldea, Vasile Dragoș, Iulius Moldovan, Mihai Monoranu, op. cit., p. 94
19. Anuarul Colegiului Național ,,Alexandru Papiu Ilarian" 2008/2009, Tîrgu-Mureș, 2009, p. 3
20. https://:ro.wikipedia.org:>wiki>Ioan Vlad
21. Iulian Boldea, Vasile Dragoș, Iulius Moldovan, Mihai Monoranu, op. cit., p. 98
22. Ana Cosma, ,,Scriitori români mureșeni. Dicționar Bibliografic", Tîrgu-Mureș, 2000, p.76
23. Ibidem

BDD-A27983 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:58:41 UTC)

24. Ibidem
25. ,,Lazăr Lădariu la 75 de ani. Cărturar și patriot român", Ediție îngrijită de dr. Florin Bengean și dr. Ioan Lăcătușu, Sfîntu Gheorghe, Editura Eurocarpatica, 2014, p. 60
26. Ana Cosma, op. cit., p.23
27. Idem, p. 24
28. ,,Anuarul Colegiului Alexandru Papiu Ilarian, pe anul 2002 – 2003", Tîrgu Mureș, p. 6
29. Convorbire cu domnul Ioan Stoica, tatăl matematicianului, Tîrgu Mureș, 18.10.2016
30. Ana Todea, Fulop Maria, Monica Avram, ,, Oameni de știință mureșeni. Dicționar Biobibliografic", Tîrgu Mureș, 2004, p. 357
31. Idem, p. 37
32. Florin Marcel Șandor, ,,Gala BOLONI",Cluj-Napoca, Editura Eikon, 2005, p. 15
33. Idem, p. 60
34. Idem, p. 62
35. Oana Georgiana Moldovan, ,,Ladislau Boloni din nou la Colegiul Național Alexandru Papiu Ilarian,, în ,,Anuarul Colegiului Național Alexandru Papiu Ilarian 2004 -2005", Tîrgu Mureș, 2005, p. 59
36. Ana Todea, ,,Portrete mureșene. Dicționar Biobibliografic", Tîrgu-Mureș, 2013, p. 96
37. Ibidem
38. Iulian Boldea, Vasile Dragoș, Iulius Moldovan, Mihai Monoranu, op. cit., p. 213
39. www.upm.ro>>Facultatea de ȘtiințeEconomice, Juridice și Administrative>>Departamentul de drept și administrație publică>>Membrii departamentului, poziția 10
40. ,,Colegiul Național Alexandru Papiu Ilarian: 85 de ani de la înființare", Tîrgu-Mureș, 2004, p. 24
41. www.upm.ro>>Facultatea de ȘtiințeEconomice, Juridice și Administrative>>Departamentul de drept și administrație publică>>Membrii departamentului, poziția 8
42. Ana Todea, Fulop Maria, Monica Avram, op. cit., passim

BDD-A27983 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:58:41 UTC)